

5. Egoism

- R tar upp tre argument för EE, och förkastar samtliga.
 1. Argument: Altruistiskt beteende är kontraproduktivt. Därför bör vi bete oss egoistiskt.
 - Svar: Detta är inget argument för EE, eftersom det förutsätter att vi bör eftersträva andras välfärd och inte bara vår egen.
 2. Randianernas argument: Altruismen är moraliskt oacceptabel eftersom den förnekar människans värde som individ.
 - Svar: Argumentet misslyckas eftersom den tolkar alternativet till egoismen på ett så extremt sätt (falskt dilemma). Få hävdar att vi är skyldiga att helt och hållet offra våra egna intressen för andras skull.

5. Egoism

3. Argument: Egoismen kan rättfärdiga de moraliska skyldigheter vi vanligen erkänner. T.ex. bör vi hålla våra löften därför att det i längden ligger i vårt intresse att göra detta.
 - Svar: Det är inte alltid i vårt intresse att följa den gängse moralen. Och i vilket fall ger argumentet inget skäl att betvivla att vi också har andra skäl för att göra detta. [Vi återkommer till denna fråga i samband med samhällsfördragsteorin.]
- [Se också Singer, kap. 12 för mer om detta ämne.]

5. Egoism

- R tar även upp några argument mot EE.
- Det enklaste och kanske effektivaste motargumentet är att EE har konsekvenser för hur vi bör bete oss som i många fall framstår som orimliga, eller t.o.m. groteska.
- Många har dock inte nöjt sig med detta och har istället försökt visa att EE är självmotsägande eller ologiskt på något vis.

5. Egoism

- R själv erbjuder ett argument av denna typ (ungefär): EE är falsk därför att den är en godtycklig lära. Den förklarar inte vad som är så speciellt med just mig som gör att jag bör befrämja mitt egenintresse och strunta i alla andra.
- En anhängare av EE kan dock svara på denna kritik: Den förutsätter att EE måste visa vad som är speciellt med mig, punkt slut. Men det stämmer inte: EE behöver bara visa vad som är speciellt med mig för mig.

6. Samhällsfördragsteorin

- Samhällsfördragsteorin (SFT) : Moralen består i den uppsättning handlingsregler som rationella människor skulle acceptera, på villkor att även andra accepterar dem. (RoF, s. 161).
- SFT vilar på idén att ett rättfärdigande av moralen måste visa för oss att det ligger i vårt intresse att följa dess föreskrifter. Den är med andra ord i grunden en egoistisk teori.
- Därför säger SFT att moralens regler är de som alla tjänar på att följa – och det är just dessa regler som rationella personer skulle välja att följa, om de kunde göra det.
- SFT:s upphovsman var Thomas Hobbes.

6. Samhällsfördragsteorin

- Hobbes frågar: Varför är moralen i vårt intresse?
- För att svara på frågan föreställer han sig en situation där det inte finns någon moral, och följaktligen inte heller något samhälle eller lagar. Denna situation kallar han "naturtillståndet".
- Detta tillstånd skulle enligt H vara eländigt. Då människorna är själviska skulle de hela tiden utnyttja varandra och alla skulle ständigt frukta för sina liv.
- Naturtillståndet är inte primärt en historisk situation. Det är en hypotetisk situation. H är inte intresserad av den historiska frågan om hur samhällen faktiskt uppkommer.

6. Samhällsfördragsteorin

- Eftersom det ligger i allas intresse att ha ett samhälle med regler som alla tvingas följa så menar Hobbes att individerna i naturtillståndet ingår ett samhällsfördrag.
- I detta fördrag avsäger sig alla sin makt att göra som de behagar, som de har haft i naturtillståndet, och lämnar över denna makt till en "suverän" – en diktator. Alla lovar att lyda suveränen.
- Det är suveränen som bestämmer vilka regler alla ska följa.

6. Samhällsfördragsteorin

- SFT är en modifierad version av H:s teori. Suveränen som lagstiftare försvinner och ersätts av en uppsättning regler som alla skulle acceptera redan i naturtillståndet.
- Ett bra sätt att illustrera tänkandet bakom SFT är genom det s.k. "fångarnas dilemma."

6. Samhällsfördragsteorin

Fångarnas dilemma

Den andre

		Den andre	
		Erkänna	Inte erkänna
Jag	Erkänna	5, 5	0, 10
	Inte erkänna	10, 0	1, 1

Fångarnas dilemma säger något om hur rationella individer bör bete sig. M.a.o., det säger något om hur vi bör bete oss om vi vill befrämja vårt egenintresse. Hobbes' argument ska förstås på samma sätt.

6. Samhällsfördragsteorin

- Antag att vi båda bara är intresserade av tillbringa så litet tid som möjligt i fängelse. Vad bör jag då göra?
- Jag bör erkänna. Varför?
- Därför att det är bättre för mig att erkänna än att inte erkänna, oavsett vad den andre gör. Jag behöver inte veta något om vilken sannolikheten är att den andre väljer det ena eller andra alternativet.
- Följaktligen är det enda rationella för mig att erkänna.

		Den andre	
		Erkänna	Inte erkänna
Jag	Erkänna	5, 5	0, 10
	Inte erkänna	10, 0	1, 1

6. Samhällsfördragsteorin

- Situationen är symmetrisk. Den andre kan resonera på exakt samma sätt.
- Fångarnas dilemma är paradoxalt eftersom det har följande egenskap: om båda parter gör det enda rationella för dem själva (d.v.s., att erkänna), så blir resultatet sämre för båda två än om de istället hade samarbetat.

		Den andre	
		Erkänna	Inte erkänna
Jag	Erkänna	5, 5	0, 10
	Inte erkänna	10, 0	1, 1

6. Samhällsfördragsteorin

- Fångarnas dilemma uppträder för övrigt även i verkligheten. Ett exempel är kapprustning.

	De andra	
	Rusta upp	Rusta ner
Vi	Rusta upp	Kapp-rustning Världs-herravälde
	Rusta ner	Ondskans imperium Fred

6. Samhällsfördragsteorin

- Hur ger fångarnas dilemma stöd åt SFT?
- Hobbes' naturtillstånd är som ett enda stort fångarnas dilemma. Men moralen är en lösning på det.
- En lösning på dilemmat är något som kan föra parterna in i "den bra rutan" – längst ner till höger.

	Den andre	
	Självisk	Moralisk
Jag	Självisk	Natur-tillståndet
	Moralisk	"Sucker"
		Fredligt samhälle

6. Samhällsfördragsteorin

- SFT identifierar moralen med de regler som är sådana att, om vi alla skulle följa dem så skulle resultatet bli att vi hamnade längst ner till höger, i det fredliga samhället.
- Om vi istället alla är egennyttiga utan hämningar så hamnar vi alla istället i rutan längst upp till vänster, vilket ju är avsevärt sämre för oss alla.

	Den andre	
	Självisk	Moralisk
Jag	Natur-tillståndet	Snålskjuts
	"Sucker"	Fredligt samhälle

6. Samhällsfördragsteorin

- Om vi lägger band på oss själva, därför att vi har kommit att acceptera en moralkod, så slipper vi detta.
- Någon form av tvång kommer dock sannolikt vara nödvändigt. Inte alla är beredda att följa moralreglerna fullt ut om de inte hotas av straff.

	Den andre	
	Självisk	Moralisk
Jag	Självisk	Natur-tillståndet
	Moralisk	"Sucker"
		Snålskjuts
		Fredligt samhälle

6. Samhällsfördragsteorin

- SFT har flera fördelar. Fr.a. två förtjänar att nämnas:
 1. Som utlovat grundar teorin moralen i egennyttan. När den ska förklara varför vi bör bry oss om moralen förutsätter den ingen annan motivation än egenintresset.
- Denna beskrivning är dock på ett sätt missvisande. SFT visar varför det ligger i vårt kollektiva intresse att följa moralens regler, inte varför varje individ har ett sådant intresse. För vad händer om en individ kan tjäna mer på att bryta mot dessa regler i en given situation?
- Hobbes fann aldrig någon tillfredsställande lösning på detta problem. R diskuterar följande förslag: initialt är det rationellt för varje individ att forma en bestämd allmän avsikt att följa reglerna och sedan är det rationellt att följa denna avsikt när man väl har den. [Funkar det?]

6. Samhällsfördragsteorin

2. SFT förklarar på ett bra sätt varför vi accepterar många av de moralregler vi faktiskt accepterar (och rättfärdigar dem därigenom).
- R. ger flera exempel på detta:
 - Rätten att straffa dem som bryter mot moralreglerna i samhällsfördraget. I och med att fördraget är villkorligt – vi lovar enbart att följa reglerna om de andra gör det också – så har vi ingen skyldighet att följa reglerna gentemot dem som bryter mot reglerna. Alltså är det fritt fram att straffa dem, vilket skulle vara svårt att rättfärdiga annars.

6. Samhällsfördragsteorin

- Skiljelinjen mellan obligatoriska handlingar och de som går bortom vad plikten kräver ("supererogatory"/ "överkvalificerade"). Eftersom man inte kan förvänta sig av andra att de ska offra sina egna intressen för ens egen skull kommer fördraget inte heller kräva att man själv gör detta.
- Civil olydnad. Om samhället kraftigt eftersätter en viss grupps intressen så kan medlemmar av denna grupp legitimt bryta mot moralreglerna med motiveringen att andra bryter mot reglerna gentemot dem.